

Miljöersättning för betesmarker och slåtterängar 2019

Du kan få ersättning om du sköter och bevarar betesmarker, slåtterängar, skogsbete, mosaikbetesmarker eller gräsfattiga marker. Det gäller också om du har alvarbete på Öland eller Gotland.

Så söker du ersättningen och gör ändringar

För att få ersättning behöver du ha ett åtagande. Det betyder att du åtar dig att sköta din mark eller dina djur enligt vissa villkor.

Du söker åtagande och utbetalning i e-tjänsten SAM Internet. När du har fått ditt åtagande behöver du ansöka om utbetalning varje år. I SAM Internet visar vi beslutade uppgifter om ditt åtagande. Ifall ditt åtagande från tidigare år inte är beslutat än visar vi i SAM Internet de uppgifter om åtagandet som du redovisade när du ansökte om åtagandet.

Sista dag att söka 2019 var den 11 april. I februari nästa år kan du söka ersättningen igen. Om din ansökan kommer in efter den 11 april minskar vi din ersättning med 1 procent per arbetsdag som ansökan är försenad. Om ansökan kommer in efter den 6 maj får du ingen ersättning alls 2019.

Om du ska söka jordbrukarstöd för första gången så behöver du kontakta din länsstyrelse för att få ett kundnummer.

Ändra i din ansökan

Du kan ändra vissa saker i din ansökan eller i ditt åtagande. De flesta ändringar kan du göra fram till och med 15 juni. Om du vet att du behöver ändra något ska du göra det så snart som möjligt. Om vi eller länsstyrelsen hittar fel i din ansökan, eller om du får en kontroll, är det bara i undantagsfall du får göra ändringar.

Du måste ha ett åtagande

För att få miljöersättning måste du ha ett åtagande. Ett åtagande innebär att du åtar dig att sköta din mark eller dina djur enligt villkoren för ersättningen i 5 år. När du utför ditt arbete enligt dessa villkor, utför du den miljötjänst som du kan få ersättning för.

Åtagandet innebär att du måste följa de villkor som gäller för ersättningen varje år under hela 5-årsperioden. Det innebär att du måste följa villkoren som gäller oavsett om du söker utbetalning eller inte. Åtagandet börjar den 1 januari det år som du gör din ansökan och slutar den 31 december det sista året i 5-årsperioden.

Minsta belopp för utbetalning är 1 000 kronor. Det betyder att om du söker ett åtagande med så liten omfattning att du inte kommer upp i 1 000 kronor per ersättning, får du inget åtagande.

Mark du kan få ersättning för

Du kan få ersättning om du sköter och bevarar någon av de här typerna av mark.

Betesmark

Betesmark är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som sköts med bete, avslagning eller putsning. På marken ska det växa gräs eller örter som kan användas till foder. Ljung som sköts genom slåtter eller bete kan också användas till foder. Mark i renskötselement som i huvudsak används till renbete är inte betesmark. Skog eller områden där insatser gjorts i syfte att gynna trätillväxten räknas inte heller som betesmark. Betesmark ger även rätt till gårdsstöd.

Slätteräng

Slätteräng är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används på eftersommaren till slåtter eller för slåtter kompletterat med efterbete. På slätterängen ska det växa gräs eller örter som kan användas till foder. Ljung som sköts genom slåtter eller bete kan också användas till foder. Mark i renskötselement som i huvudsak kan användas till renbete är inte slätteräng. Skog eller områden där insatser gjorts i syfte att gynna trätillväxten räknas inte heller som slätteräng. Slätteräng ger även rätt till gårdsstöd.

Skogsbete

Skogsbete är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete. Som skogsbete får du bara räkna den mark som länsstyrelsen fastställer som skogsbete. Marken ska betas av djurslagen nötkreatur, får, get eller häst inom ett område som till största delen består av skog. Det ska finnas inslag av gamla träd och på marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas till foder. Med ris menar vi exempelvis ljung och blåbärsris som sköts genom slåtter eller bete, inte sly. Markvegetationen ska också vara betespräglad. Skogen ska inte ha brukats med trakthyggesbruk eller ha varit inäga annat än i liten omfattning. Inägomark är mark som är inhägnad för att hålla djur ute. Mark i renskötselement som i huvudsak används till renbete är inte skogsbete. Skogsbete ger inte rätt till gårdsstöd.

Alvarbete

Alvarbete är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete. Alvarmark finns bara på Öland och Gotland. Som alvarbete får du bara räkna mark som länsstyrelsen fastställer som alvarbete. På marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas till foder. Alvarbete ger inte rätt till gårdsstöd.

Mosaikbetesmark

Mosaikbetesmark är en betesmark med stort inslag av tätare områden med naturliga impediment, träd och buskar eller värdefulla landskapselement. För att ge rätt till ersättning ska marken ha höga naturvärden som visar på långvarig slåtter- eller beteshävd eller höga kulturvärden kopplade till odlingslandskapet. Dessa värden ska gynnas av särskild skötsel.

Som mosaikbetesmark räknas bara mark som länsstyrelsen fastställer som mosaikbetesmark. På marken ska det växa gräs, örter eller ris som kan användas till foder. Mark i renskötselområdet som i huvudsak används till renbete är inte mosaikbetesmark. Mosaikbetesmark ger inte rätt till gårdsstöd.

Gräsfattig mark

Gräsfattig mark är ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som används till bete eller slåtter. Som gräsfattig mark räknas endast mark som länsstyrelsen fastställer som gräsfattig mark. På marken ska det växa gräs, örter och ris som kan användas till foder. Gräsfattig mark ska ha höga naturvärden som är beroende av bete eller slåtter för att utvecklas. De höga naturvärdena ska vara beroende av att det finns tätare område med träd- och buskar eller att marken har en permanent vattenspegel. Endast mark som inte uppfyller definitionerna för betesmark, slåtteräng, skogsbete, fäbodbete, alvarbete eller mosaikbete kan räknas som gräsfattig. Mark i renskötselområdet som i huvudsak används till renbete är inte gräsfattig mark. Gräsfattig mark ger inte rätt till gårdsstöd.

Välj allmän eller särskild skötsel

När du söker miljöersättning för betesmark, slåtteräng, skogsbete, alvarbete, mosaikbetesmark och gräsfattig mark ska du välja åtagande efter vad du har för sorts mark. Har du vanlig betesmark ska du sköta din mark enligt något som kallas allmän skötsel. På en del marker finns djur eller växter som är extra viktiga att ta hänsyn till. Det kan också finnas natur- och kulturvärden som kräver särskild skötsel. Då kan du söka ett åtagande för särskild skötsel vilket innebär att du ska följa fler villkor och får därmed högre ersättning.

Det finns marker som du bara kan välja särskild skötsel för. Det gäller för skogsbete, alvarbete, mosaikbetesmark och gräsfattig mark. De markerna kan du inte få gårdsstöd för.

Länsstyrelsen bedömer marken och bestämmer markklass

Om du söker ett åtagande för särskild skötsel bedömer länsstyrelsen om din mark har särskilda värden och kräver särskild skötsel. De gör detta vid ett fältbesök eller utifrån dokumentation från ett tidigare fältbesök. Du kan ansöka om särskild skötsel även om du inte vet vilken slags mark du har. I ditt beslut om åtagande får du veta vilken markklass länsstyrelsen har bedömt att du har, och hur stor areal som ger rätt till ersättning.

I tabellen ser du om du kan få ett åtagande för allmän skötsel eller särskild skötsel beroende på vilken slags mark länsstyrelsen bedömer att du har.

Åtagande för markklasser

Typ av betesmark och slåtteräng	Markklass	Allmän skötsel	Särskild skötsel
Betesmark	Ingen fastställd markklass	X	
Betesmark	Betesmarker och slåtterängar med allmänna värden	X	
Betesmark	Betesmarker med särskilda värden	X	X
Slåtteräng	Ingen fastställd markklass	X	
Slåtteräng	Betesmarker och slåtterängar med allmänna värden	X	
Slåtteräng	Slåtterängar med särskilda värden	X	X
Alvarbete	Alvarbete		X
Skogsbete	Skogsbete		X
Mosaikbetesmark	Mosaikbetesmarker		X
Gräsfattig mark	Gräsfattiga marker		X

Du kan söka komplement på mark med särskild skötsel

Du kan välja att följa fler villkor, så kallade komplement och därmed få mer ersättning. Detta kan vara när natur- och kulturmiljövärden på din mark kräver

särskild skötsel som lieslätter, lövtäkt, efterbete, höhantering, bränning eller om du har mark på svårtillgängliga platser. Det är länsstyrelsen som fastställer den areal som ger rätt till komplementet.

Komplement du kan söka beroende på markklass

I tabellen kan du se vilka komplement du kan söka beroende på vilken markklass du har.

Komplement att söka beroende på markklass

Markklass	Komplement för olika markklasser
Betesmarker med särskilda värden	Lövtäkt
	Bränning
	Svårtillgängliga platser
Slåtterängar med särskilda värden	Lieslätter
	Lövtäkt
	Efterbete
	Höhantering
	Bränning
Mosaikbetesmarker	Lövtäkt
	Svårtillgängliga platser

Komplement att söka beroende på markklass

Markklass	Komplement för olika markklasser
	Bränning
	Svårtillgängliga platser
Alvarbete	Svårtillgängliga platser
Skogsbete	Svårtillgängliga platser
Gräsfattiga marker	Lövtäkt
	Svårtillgängliga platser

Villkor för ersättningen

De här villkoren behöver du följa för att få full ersättning. Ta kontakt med din länsstyrelse om du inte kan uppfylla villkoren i åtagandet.

Ha jordbruksskiften på minst 0,1 hektar

Ett jordbruksskifte måste vara minst 0,1 hektar för att ge rätt till ersättning.

Sköt marken enligt villkoren för allmän eller särskild skötsel

Så sköter du mark med allmän skötsel

Om du har ett åtagande för allmän skötsel ska du sköta din mark så här:

- Ta bort träd och buskar för att hålla igenväxningen borta under hela tiden som åtagandet gäller.
- Sköta marken så att det inte blir någon skadlig ansamling av förna.

- Låta beta dina betesmarker varje år. Detta ska vara genomfört senast den 31 oktober varje år. Från och med det andra året i ditt åtagande får du vartannat år ersätta bete med slåtter. Då ska du slå marken på ett sådant sätt att växtmassan inte hackas sönder. Du ska slå marken under perioden 1 juli till 31 oktober och föra bort skörden.
- Slå slåtterängen varje år på ett sådant sätt att växtmassan inte hackas sönder. Du ska föra bort det avslagna gräset. Du ska slå marken under perioden 1 juli till 31 oktober.

Träd och buskar kan få finnas kvar

Betesmarker och slåtterängar behöver träd och buskar eftersom många arter är beroende av dem. Du ska bara ta bort träd och buskar av igenväxningskaraktär.

Du ska till exempel ta bort

- bestånd av träd med skogsbrukskaraktär, det vill säga träd som är raka och lika gamla, som under en stor del av dagen skuggar grässvålen. Det kan till exempel vara ett område med björkar.
- bestånd av en, nypon och liknande buskar som har brett ut sig över stora områden med gräs.
- träd och buskar som står i fornlämningar eller andra kulturlämningar är viktiga att ta bort eftersom rötterna kan skada fornlämningen och det finns en risk att träden blåser omkull.

Du ska spara

- hamlade träd, betespräglade enar, äldre vidkroniga träd, gamla fruktträd. Det är också viktigt att du sparar några träd och buskar som på sikt ska ersätta dessa äldre träd.
- buskar som ger blommor och bär. Men du behöver hålla efter dem så att de inte breder ut sig i stora snår.

- enstaka eller mindre grupper av buskar och träd som betesdjuren behöver som skydd.
- enstaka träd och buskar som står bredvid impediment, till exempel rasbranter och stenpartier, och som inte nämnvärt skuggar gräset.

Marker som traditionellt har varit helt fria från träd och buskar ska vara det även i fortsättningen. Marker som det av tradition har funnits träd på ska ha det även i fortsättningen.

Så sköter du mark med särskild skötsel

Utöver de allmänna skötselvillkoren bestämmer länsstyrelsen ofta också ett eller flera särskilda skötselvillkor som kan handla om

- reglering av tillskottsutfodring av betesdjur
- när på året du ska beta eller slå marken
- hur växtligheten, inklusive träd och buskar, ska se ut vid växtperiodens slut
- hur du ska sköta och underhålla värdefulla landskapselement.

Länsstyrelsen skriver in vilka av åren i åtagandet och i vilken omfattning villkoren ska gälla i din åtagandeplan.

Det här får du inte göra på din mark

På mark där du får miljöersättning för betesmarker och slåtterängar får du inte

- använda växtskyddsmedel
- gödsla
- jordbearbeta
- göra insådd
- bedriva täkt av sten eller jord
- genomföra åtgärder som riskerar att skada fornlämningar eller värdefulla landskapselement
- andra åtgärder som kan skada natur- och kulturvärden på skiftet.

Tänk på att förbuden kan vara reglerade i nationell lagstiftning, vilket betyder att förbuden gäller även om du inte söker ersättning.

Villkor för ersättning för komplement

Om du väljer att söka komplement på mark med särskild skötsel ska du följa de villkor som länsstyrelsen beslutat om i din åtagandeplan. Det kan vara preciseringar av skötselvillkoren nedan eller ytterligare skötselvillkor.

Lieslätter

- Slätter ska ske med lie eller motormanuell minislätterbalk. Du får slå högst 25 procent av slåtterängen med traktor och slätterbalk.

Lövtäkt

- Om ett träd ska nyhamlas ska du göra detta det första året i ditt åtagande.
- Du ska utföra lövtäkten på varje enskilt lövtäktsträd, minst en gång under den tid som åtagandet gäller, senast den 30 september det sista året i åtagandet.
- Du ska genomföra löpande skötsel av dina lövtäktsträd.

Efterbete

- Återväxten efter den genomförda slättern ska vara avbetad så att det inte blir någon skadlig ansamling av förna, senast den 31 oktober det aktuella året.

Höhantering

- Höet ska torka på slåtterängen innan du för bort det.
- Du ska torka höet genom hässjning eller vändning.

Bränning

- Du ska utföra bränningen, eller andra åtgärder kopplade till bränningen, enligt din åtagandeplan.

Svårtillgängliga platser

- Du kan få ersättning för komplementet svårtillgängliga platser om du följer de villkor som finns för den aktuella markklassen och om du sköter mark belägen på en ö utan fast landförbindelse eller en svåråtkomlig plats i väglöst land.

Det måste vara du som brukar marken

Det är du som brukar marken som kan ha rätt till ersättning. Du kan äga eller arrendera marken eller ha ett nyttjanderättsavtal med ägaren till marken.

Innan du går in i ett nytt åtagande bör du försäkra dig om att rätten att bruka marken gäller under hela tiden som åtagandet gäller. Om du inte äger marken försäkras du dig bäst genom att upprätta ett skriftligt avtal med markägaren.

Om du blir av med mark som ingår i ett pågående åtagande, bör du kontrollera om du kan föra över åtagandet på marken till den som tar över. Annars kan du bli skyldig att betala tillbaka ersättning eftersom det är ett krav att fullfölja de åtaganden som du har.

All mark ska finnas med i din ansökan om åtagande

All mark som ska ingå i åtagandet ska finnas med i ansökan om åtagande. Från och med år 2 räcker det att du söker utbetalning för minst 75 procent av din areal. Varje enskilt skifte ska finnas med i ansökan om utbetalning minst vartannat år.

Du måste söka utbetalning första året

Du måste söka utbetalning för alla dina skiften du vill ha miljöersättning för under det första året i åtagandet. Du söker utbetalning genom att anmäla de block som ingår i ditt åtagande i SAM Internet.

Enstaka år kan du låta bli att söka utbetalning för vissa skiften. Du kanske vill bekämpa parasiter eller har biologiska värden på vissa marker, som gör att du inte vill beta eller slå din mark varje år. Då behöver du inte uppfylla kraven på bete och slåtter det året. Du måste dock fortfarande uppfylla alla övriga villkor i ditt åtagande, till exempel måste du ta bort sly och buskar av igenväxningskaraktär. Du kan inte låta bli att söka utbetalning två år i rad, då riskerar du att åtagandet för den marken hävs. Om du inte söker utbetalning för ditt åtagande för betesmarker och slåtterängar kan du ändå söka gårdsstöd på marken.

Följ tvärvillkoren och basvillkoren

För att få full ersättning måste du följa tvärvillkoren. Tvärvillkoren är regler som till exempel handlar om hur du ska sköta dina djur och din mark. De flesta tvärvillkoren är regler som redan finns i den svenska lagstiftningen eller i EU:s lagstiftning.

Basvillkor är tvärvillkoren plus de regler inom svensk lagstiftning som du måste följa för att få ersättningen. Om du uppfyller tvärvillkoren och villkoren för ersättningen så uppfyller du basvillkoren.

Så mycket pengar kan du få

Belopp per marktyp

Typ av mark	Ersättning
Betesmarker och slåtterängar med allmän skötsel	1 000 kr/hektar
Betesmarker med särskild skötsel	2 800 kr/hektar
Slåtterängar med särskild skötsel	5 500 kr/hektar
Alvarbete	1 400 kr/hektar
Skogsbete	3 500 kr/hektar
Mosaikbetesmarker	2 700 kr/hektar
Gräsfattiga marker	2 700 kr/hektar
Komplement bränning	800 kr/hektar
Komplement efterbete	700 kr/hektar
Komplement höhantering	1 700 kr/hektar
Komplement lieslätter	7 000 kr/hektar
Komplement lövtäkt	100 kr/styck
Komplement svårtillgängliga platser	1 000 kr/hektar

Om pengarna inte räcker kan ersättningen sänkas

Den här ersättningen ingår i landsbygdsprogrammet, där det finns en viss summa pengar att betala ut varje år. Om pengarna skulle ta slut kan regeringen besluta om att begränsa ersättningarna. Det kan också bli aktuellt att sänka ersättningsbeloppen.

Du får ett förslag till åtagandeplan

När länsstyrelsen handlägger din ansökan om åtagande tar de fram ett förslag till åtagandeplan. I förslaget presenteras de jordbruksblock där du har sökt ett åtagande för betesmarker och slåtterängar. Du får lämna synpunkter på förslaget innan du får ditt beslut.

Det här kan åtagandeplanen innehålla

I förslaget till åtagandeplanen kan du få följande information:

- Vilka block som kommer att ingå i ditt åtagande.
- Vilken åtagandenivå som gäller för varje enskild mark. Om åtagandenivån är särskild skötsel kan det finnas särskilda skötselvillkor och komplement. Om åtagandenivån är allmän skötsel gäller endast generella skötselvillkor och inga komplement kommer att ingå i åtagandet eller visas i åtagandeplanen.
- Vilka markklasser och komplement som har fastställts. Om du har sökt åtagandenivån särskild skötsel har länsstyrelsen fastställt markklasser på blocket. Markklassen visar vilken typ av betesmark eller slåtteräng som finns på den utpekade delen av blocket till exempel "betesmark med särskilda värden". Markklassen har också en egen identitet så att det går att identifiera den enskilda markklassen både i kartan och i förslag till åtagandeplan och se vad som gäller för just denna mark. Även komplementen har en egen identitet. Det kommer också att finnas motivering till varför ett område har blivit klassat som en viss markklass eller varför ett komplement har blivit godkänt eller inte.
- Var de fastställda markklasserna ligger på blocken. Fastställda markklasser kommer att ligga till grund för skiftesindelningen för dessa block från och med nästa års ansökan, där en markklassyta motsvarar ett skifte. Om du inte är nöjd med den planerade skiftesindelningen ska du framföra det i dina synpunkter till länsstyrelsen.
- Om de enskilda markklasserna eller komplementen har några särskilda skötselvillkor som du ska följa för att uppfylla ditt åtagande. De särskilda skötselvillkoren är anpassade till varje enskild mark.

- Om länsstyrelsen har gjort en bedömning av igenväxning på någon av markerna. Om det är 30 procent igenväxning eller mer på en enskild markklass kommer du inte att få något åtagande för den markklassen. Du kommer heller inte att få något åtagande för eventuella komplement som finns på den markklassen.
- Om det finns marker eller komplement som ingick i ansökan men som inte kommer kunna ingå i åtagandet. Även här finns motiveringen med i förslag till åtagandeplan.

Du kan lämna synpunkter på förslaget till åtagandeplan

Du har möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till åtagandeplan. Du har även möjlighet att tacka nej till åtagande för en enskild markklass på ett block. Du kan också sänka åtagandenivån från särskild skötsel till allmän skötsel för ett enskilt block. Detta kommer även att göra så att eventuella komplement som du har sökt och fått godkända på just det blocket inte längre kommer att ingå i åtagandet. Du kan också tacka nej till ett komplement på ett block.

Om du inte lämnar några synpunkter kommer länsstyrelsen att besluta åtagandet i enlighet med förslaget du fått.

Du lämnar synpunkterna till den kontaktperson som finns i brevet. I brevet finns också ett datum när eventuella synpunkter ska finnas hos länsstyrelsen.

Förslag till åtagandeplan utgår dels utifrån din ansökan om åtagande som du har gjort i SAM Internet, dels utifrån de uppgifter om marken som länsstyrelsen har fastställt.

Beslutat åtagande med tillhörande åtagandeplan

När ditt ärende om ansökan om åtagande för betesmarker och slåtterängar är färdighandlagt kommer länsstyrelsen att besluta om åtagande. Du kommer då få åtagandeplanen hem till dig, som du ska följa under åtagandeperioden. Om ditt åtagande ändras kommer du få ett nytt förslag till åtagandeplan.

Utbetalning av ersättningen

Vi börjar betala ut ersättningen den 18 oktober 2019. Du får då en delutbetalning på 75 procent av beloppet. Resten av ersättningen får du som en slututbetalning. Den börjar vi betala ut den 6 december 2019. För att få ersättningen utbetald för 2019 behöver du först ha fått ersättningen utbetald för tidigare år. Detta beror på att utbetalningen baseras på ditt fleråriga åtagande.

Om du får en kontroll på din gård som visar att det finns skillnader mellan det du angett i din ansökan och verkligheten kan det leda till att du får din utbetalning senare än planerat.

Belopp som är lägre än 1 000 kronor per ersättning betalar vi inte ut.

När vi har fattat beslut om utbetalning kan du se hur mycket pengar du får på Mina sidor.

Kontroller och avdrag

Om du inte följer villkoren som gäller för ersättningen kan du få avdrag. Det är i första hand länsstyrelsen som kontrollerar att din ansökan stämmer med verkligheten, och att du följer alla villkor och tvärvillkor.

Länsstyrelsen genomför kontrollerna både när de handlägger din ansökan och vid eventuella besök på din gård. Du får oftast veta i förväg att du ska få besök av en kontrollant.

Du kan behöva betala tillbaka pengar

Om du inte fullföljer ditt åtagande kan du bli tvungen att betala tillbaka pengar. Länsstyrelsen har möjlighet att kräva tillbaka pengar upp till 10 år efter utbetalningen.

Om du drabbas av en oförutsedd händelse

Om du inte uppfyller villkoren för ersättningen slipper du i vissa fall att betala tillbaka de pengar som du har fått. Det gäller till exempel om det beror på fastighetsreglering eller en annan oförutsedd händelse, som till exempel översvämning eller vildsvinsskada.

Du ska anmäla den oförutsedda händelsen skriftligen till din länsstyrelse tillsammans med en redogörelse för vad som hänt. Det ska du göra inom 15 arbetsdagar från den dag du har möjlighet att göra det. Länsstyrelsen kan sedan ändra villkoren för ersättningen och till exempel anpassa ersättningen efter den skötsel som har varit möjlig.

Om du slutar med din jordbruksverksamhet kan länsstyrelsen besluta om att du inte behöver betala tillbaka ersättning som du redan har fått.